

УДК 658:338.34

INDUSTRIAL ENTERPRISES INVESTMENT: SOME ASPECTS OF STEAKHOLDER THEORY IN THE CONTEXT OF INTELLECTUAL CAPITAL**ІНВЕСТИЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТЕЙКХОЛДЕРСЬКОЇ ТЕОРІЇ У КОНТЕКСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ****Kavetskiy V.V. / Кавецький В.В.***getter / здобувач**Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, Khmel'nitske Shose 95, 21021**Вінницький національний технічний університет, Вінниця, вул.Хмельницьке шосе 95, 21021*

Анотація. В роботі розглядаються інвестиції в інтелектуальний капітал промислового підприємства як основний компонент взаємодії зацікавлених сторін. Обґрунтовано формування інтелектуального капіталу як результату синергетичної взаємодії людського, структурного та споживчого капіталу підприємства. Розглянуто основні інвестиції в інтелектуальний капітал підприємства та їх перехресний вплив. Визначено наявність впливу стейкхолдерської теорії на управління інвестиціями в інтелектуальний капітал підприємства. Відмічено що інвестиції в інтелектуальний капітал потребують управління, котре має враховувати цілі (інтереси) по можливості усіх груп зацікавлених сторін.

Ключові слова: управління інвестиціями, стейкхолдерська теорія, інтелектуальний капітал

Вступ.

При сучасному переході від промислового суспільства до інформаційного, яке ґрунтується в своєму розвитку на знаннях, інтелектуальний капітал підприємств сформований на основі компетенцій, навичок та знань працівників і самі працівники стають центральним джерелом майбутньої вартості підприємства та елементом на який доцільно спрямовувати відповідні інвестиції.

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями вважатимемо «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладають в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект» [1]. Тому при дослідженні інвестицій в інтелектуальний капітал будемо опиратись саме на наведене визначення. Інвестиції в інтелектуальний капітал є в деякій мірі специфічним видом інвестицій. Інвестиції в інтелектуальний капітал - це матеріальні і нематеріальні вкладення, які спрямовуються на підвищення знань, досвіду, на підвищення кваліфікації, покращення мотивації працівників, збільшення організаційних можливостей, на розвиток каналів комунікації підприємства тощо [2].

Основний текст.

Дослідженню інтелектуального капіталу та його впливу на економічний розвиток приділяється значна увага як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, які здійснили суттєвий внесок в проведення наукових досліджень та їх практичного застосування в кінці ХХ століття: Е. Брукінг, Т. Стюарт,

Л. Едвінссон, М. Мелоун, Ф. Фукуяма, Р. Уотермен, К. Свейбі, М. Портер, В. Іноземцев, С. Клімов, М. Бендіков, О. Гапоненко, А. Козирев, Б. Леонтьев та інші. Суттєвий внесок у розвиток наукового знання у сфері досліджень інтелектуального капіталу зробили й українські вчені Д. Богиня, О. Бутнік-Сіверський, В. Геєць, О. Кендюхов, А. Чухно, П. Цибулев, А. Колот, В. Прошак, В. Мандибура та інші.

Однак, незважаючи на численні публікації у цьому напрямку, залишається багато невирішених проблем, зокрема які стосуються аналізу взаємодії відповідних груп стейкхолдерів підприємства та виявлення ключових показників ефективності функціонування підприємства в контексті як стейкхолдерської теорії, так і інвестування в інтелектуальний капітал підприємства.

Отже, формується інтерес до доцільності та ефективності організаційних підходів управління взаємодією з зацікавленими сторонами та визначення рівня на якому це оцінюється та відображується. Також вивчення зацікавлених сторін (стейкхолдерів) допоможе виявити ключові показники ефективності результатів діяльності підприємства, в управлінні та використанні свого людського капіталу (як однієї зі складових інтелектуального капіталу) і відносин своїх працівників (як частини внутрішніх стейкхолдерів підприємства).

При розгляді інвестицій в інтелектуальний капітал промислових підприємств необхідно враховувати одночасну взаємодію усіх трьох складових цього виду капіталу. При інвестуванні в одну зі складових, або в знання (як основу інтелектуального капіталу загалом), спостерігається вплив на розвиток інших. Тобто всі три види інтелектуального капіталу знаходяться у взаємозв'язку: людський, структурний та споживчий капітал. Таким чином проявляється ефект синергії, які викликає позитивні зрушення в розвитку різних складових інтелектуального капіталу при інвестуванні в один з них. Синергія у вигляді перехресного інвестування повинна створити умови для ефективної взаємодії між людським, структурним та споживчим капіталом для забезпечення максимальної ефективності вкладених в них інвестицій.

Інвестиції в інтелектуальний капітал потребують управління, котре має враховувати цілі (інтереси) по можливості усіх груп зацікавлених сторін. Належна увага з боку керівництва підприємства до такої групи стейкхолдерів, як працівники підприємства, до їх взаємодії між собою та з іншими групами зацікавлених сторін, дозволяє нам на практиці реалізувати процес інвестування з позицій теорії зацікавлених сторін. Стейкхолдерська теорія набуває все більшого значення завдяки зростанню інтересу до економічної, соціальної, екологічної, силової безпеки і стійкості підприємства до загроз. Зокрема підприємствами слід керувати на користь усіх зацікавлених сторін, а не лише тих, хто має контроль над обмеженими ресурсами [3, 4]. Сучасне розуміння теорії зацікавлених сторін впливає із визначення поняття «зацікавлена сторона» як будь-яка група чи особа, які можуть впливати на досягнення цілей підприємства [5]. Дане тлумачення дає можливість стверджувати, що для забезпечення процесу управління підприємством існує вимога задовольнити

набір інтересів, які виходять за рамки чисто фінансових.

Що стосується стейкхолдерів відзначимо наступне. Аналіз літературних джерел [6-9] дозволив виділити такі типи зацікавлених сторін: основні (наприклад, працівники підприємства як ті, що беруть участь у базовому процесі діяльності підприємства – процесі праці) та неосновні (наприклад, ті зацікавлені сторони, котрі сприяють базовому процесу, але участі у ньому безпосередньо не беруть); первинні (наприклад, менеджери вищої ланки управління від яких залежить успішність функціонування підприємства) та вторинні (наприклад, державні інституції); внутрішні та зовнішні; несоціальні первинні та несоціальні вторинні.

Підкреслимо також що інвестиції в людський капітал як основний компонент інтелектуального капіталу, можна розглядати як складову загальних витрат підприємства на персонал, які здійснюються з метою його продуктивного розвитку, приводять до формування високоякісного людського капіталу та забезпечують отримання довгострокового соціально-економічного ефекту. Також інвестиції в людський капітал можуть бути сформовані як інвестиції в знання підприємства, які використовуються для розвитку структурного і споживчого капіталу формуючи при цьому інтелектуальний капітал підприємства.

Результатом синергетичної взаємодії наведених вище компонентів інтелектуального капіталу є його формування як якісної складової ефективності, яка сприяє результативній діяльності підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності. Окрім того, розвинутий інтелектуальний капітал дозволяє розробити певні інновації на підприємстві та забезпечити їх реалізацію у формі інноваційних проектів, які пов'язуються з можливістю формування доданої вартості і, як результату, прибутку.

Висновки.

Інвестиції в інтелектуальний капітал промислового підприємства з врахуванням теорії зацікавлених сторін сприяють комплексному баченню процесу створення доданої вартості, підвищення конкурентоспроможності підприємства і становить предмет нашого подальшого дослідження.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18.09.1991р. №1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, 2003р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

2. Кавецький В. В. Стратегія формування і розвитку інтелектуального капіталу шляхом збалансованих інвестицій / В. В. Кавецький // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – 2010. – № 2(8). – С.15–22.

3. Гросул В. А. Концепція стейкхолдерів в системі оцінки ефективності функціонування підприємства / В. А. Гросул, Н. Е. Аванесова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки – 2010. – № 2(52) – С.233-236.

4. Гаценко Л. В. Теорія зацікавлених сторін (стейкхолдерів): історія

розвитку та проблемні питання для подальших досліджень / Л. В. Гаценко // Водний транспорт. - 2016. - Вип. 1. - С. 156-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27.

5. Freeman E. Strategic management: a stakeholder approach. Cambridge: Cambridge University Press. 2010. – p. 216.

6. Donaldson, T. and Preston, L. (1997) «The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications», Academy of Management Review, No. 1, pp. 65–66.

7. Аммарі А. О. Класифікація стейкхолдерів на основі взаємних очікувань / А. О. Аммарі // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №8. – С. 150-155. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_8_20.

8. Поплавська О. В. Роль стейкхолдерів у діяльності підприємства / О. В. Поплавська // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – 2017. – Т. 22, вип. 12 (65). – С. 114-118.

9. Захаркін О. О. Стейкхолдерська концепція вартісно-орієнтованого управління інноваційною діяльністю підприємств : автореф.: дис ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / О. О. Захаркін; Сумський держ. ун-т. – Сєверодонецьк, 2017. – 38 с.

References:

1. Pro investytsiyu diyal'nist' [Elektronnyy resurs] : zakon Ukrainy vid 18.09.1991r. №1560-KHII // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 2003r. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

2. Kavetsky V. V. Stratehiya formuvannya i rozvytku intelektual'nogo kapitalu shlyakhom zbalansovanykh investytsiy / V. V. Kavetsky // Visnyk Skhidnoyevropeys'koho universytetu ekonomiky i menedzhmentu – 2010. – № 2(8). – S.15–22.

3. Hrosul V. A. Kontseptsiya steykkholderiv v systemi otsinky efektyvnosti funktsionuvannya pidpryyemstva / V. A. Hrosul, N. E. Avanesova // Visnyk Zhytomyr'skoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – 2010. – № 2(52) – S.233-236.

4. Hatsenko L. V. Teoriya zatsikavlenykh storin (steykkholderiv): istoriya rozvytku ta problemni pytannya dlya podal'shykh doslidzhen' / L. V. Hatsenko // Vodnyy transport. - 2016. - Vyp. 1. - S. 156-160. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27.

5. Freeman E. Strategic management: a stakeholder approach. Cambridge: Cambridge University Press. 2010. – r. 216.

6. Donaldson, T. and Preston, L. (1997) «The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications», Academy of Management Review, No. 1, pp. 65–66.

7. Ammari A. O. Klyasyfikatsiya steykkholderiv na osnovi vzayemnykh ochikuvan' / A. O. Ammari // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2012. – №8. – S. 150-155. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_8_20.

8. Poplavs'ka O. V. Rol' steykkholderiv u diyal'nosti pidpryyemstva / O. V. Poplavs'ka // Visnyk Odes'koho natsional'nogo universytetu. Seriya : Ekonomika / Odes. nats. un-t im. I. I. Mechnykova. – 2017. – Т. 22, vyp. 12 (65). – S. 114-118.

9. Zakharkin O. O. Steykkholders'ka kontseptsiya vartisno-oriyentovanoho upravlinnya innovatsiyoyu diyal'nisty pidpryyemstv : avtoref.: dys ... d-ra ekon. nauk : spets. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / О. О. Zakharkin; Sums'kyy derzh. un-t. – Syevyerodonets'k, 2017. – 38 s.

Abstract. Investments in the intellectual capital of an industrial enterprise are considered as a major component of stakeholder engagement. The formation of intellectual capital as a result of

synergistic interaction of human, structural and consumer capital of the enterprise is substantiated. The main investments in the intellectual capital of the enterprise and their cross impact are considered. The influence of the stakeholder theory on investment management in the intellectual capital of the enterprise has been determined. It has been noted that investment in intellectual capital needs management, which must take into account the goals (interests) of all stakeholder groups as far as possible.

Keywords: *investment management, stakeholder theory, intellectual capital*

Науковий керівник: д.е.н., проф. Буреннікова Н.В.

Стаття відправлена: 24.12.2019 р.

© Кавецький В.В.